

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 450

Polityka ekonomiczna

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-617-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Lyubov Andrushko: Prognozowanie pozyskania drewna w Polsce na podstawie danych GUS / Roundwood production forecasting in Poland, on the basis of the data of the central statistical office.....	13
Tomasz Bernat: Przedsiębiorczość i oczekiwania większych zarobków a ryzyko podjęcia działalności / Entrepreneurship and higher earnings expectations vs. risk of business set up.....	25
Beata Bieńkowska: Spółdzielnie socjalne – szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości społecznej w Polsce / Social cooperatives – opportunities and threats for social entrepreneurship development in Poland.....	35
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: Produkcja i wykorzystanie energii elektrycznej na Mazowszu z uwzględnieniem OZE / Production and use of electricity in Mazowsze with the consideration of renewable energy sources.....	46
Agnieszka Biernat-Jarka: Dzierżawa jako sposób zwiększenia powierzchni gospodarstw rolnych w województwie mazowieckim / Leasing as a method of farms' area increase in Mazowsze Voivodeship.....	56
Krystyna Bobińska: Miejsce kraju w rankingach wieloczynnikowych jako podstawa do identyfikacji nieuruchomionych rezerw rozwoju gospodarczego / The place of the country in the multifactoral ratings as a basis for identification of the hidden reserves for economic growth.....	68
Malgorzata Bogusz, Sabina Ostrowska: Wybrane problemy polityki społecznej i zdrowotnej wobec osób starszych na poziomie lokalnym – sztuka partycypacji / Chosen problems of social and health policy for seniors at local level – the capability of participation.....	82
Przemysław Borkowski: Problemy prowadzenia rachunku kosztów i korzyści w inwestycjach infrastrukturalnych / Challenges in optimising cost-benefit analysis in infrastructure projects.....	91
Barbara Chmielewska: Dysproporcje w jakości życia ludności wiejskiej i miejskiej a polityka ich zmniejszania / Disparities in quality of life of rural and urban population vs. policy of its reduction.....	103
Kazimierz Cyran: Postrzeganie marek własnych produktów żywnościowych a perspektywy ich rozwoju / The perception of private labels of food products vs. the prospects for their development.....	114
Sławomir Dybka: Skuteczność promocji w Internecie – perspektywa klienta / Effectiveness of the Internet promotion – customer perspective.....	125
Malgorzata Gasz: Priorytety rozwoju innowacyjności polskiej gospodarki / Priorities of Polish economy innovation development.....	138

Aleksandra Gąsior: Poziom rozwoju transportu jako determinanta procesu restrukturyzacji dużych przedsiębiorstw / The level of transport as a determinant of the process of large enterprises restructuring	150
Edyta Gąsiorowska-Mącznik: Przedsiębiorczość w strategiach gmin województwa świętokrzyskiego / Entrepreneurship in strategies of municipalities of Świętokrzyskie Voivodeship	161
Jarosław Górecki, Jadwiga Bizon-Górecka: Analiza zachowania inwestorów w odniesieniu do kryterium ceny za roboty budowlane / Behavior of investors and price for construction works.....	172
Artur Grabowski: Wolność prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze sportu profesjonalnego / Freedom of business activity in the area of professional sport.....	182
Sylvia Guzdek: Kooperacja jako główna forma współpracy przedsiębiorstw w międzynarodowych sieciach biznesowych / Cooperation as the main form of cooperation in international networks of business	191
Marcin Halicki: The Foster-Hart measure as a tool for determining the set of risky portfolios that do not expose the investor to the bankruptcy / Miara Fostera-Harta jako narzędzie do wyznaczania zbioru ryzykownych portfeli, które nie narażają inwestora na bankructwo.....	205
Mateusz Halka: Wykonawcy robót budowlanych na rynku zamówień publicznych a ich kondycja ekonomiczno-finansowa / Construction contractors on the public procurement market vs. their economic and financial standing	217
Tomasz Holecki, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Agnieszka Bubel, Karolina Sobczyk: Finansowe konsekwencje realizacji dyrektywy transgranicznej w ochronie zdrowia / Financial consequences of the implementation of the cross-border healthcare directive	229
Żaklina Jabłońska: Marketing relacji i CSR jako narzędzia budowania przewagi konkurencyjnej przez franchyzodawców branży gastronomicznej w Polsce / Relationship marketing and CSR as tools for building of competitive advantage by franchisors of foodservice industry in Poland	241
Sławomir Jankiewicz: Wpływ bezpieczeństwa energetycznego na rozwój gospodarczy w Polsce / The impact of energy security to the economic development in Poland	251
Emilia Jankowska: Zróżnicowanie infrastruktury transportowej w kontekście polityki Unii Europejskiej / The diversity of transport infrastructure in the context of the EU policy	260
Bożena Karwat-Woźniak, Paweł Chmieliński: Przemiany w strukturze agrarnej polskiego rolnictwa i wpływ wybranych instrumentów WPR na te procesy / Changes in the agrarian structure of Polish agriculture and the impact of selected CAP measures on these processes	272

Ewa Koloszyż: Światowy rynek mleka – wybrane zagadnienia / World dairy market – selected issues	287
Agnieszka Komor: Wybrane uwarunkowania strukturalne decyzji lokalizacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw / Chosen structural conditions of localization decisions concerning small and midium enterprises.....	298
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Współczesne wyzwania europejskiej polityki transportowej / Current challenges of European transport policy	311
Hanna Kruk, Anetta Waśniewska: Parki krajobrazowe i narodowe jako element rozwoju zrównoważonego na przykładzie gmin województwa wielkopolskiego / National and landscape parks as part of sustainable development. Case study: Wielkopolska Voivodeship communes	323
Anna Krzysztofek: Dyrektywa 2014/95/UE oraz wynikające z niej zmiany / Directive 2014/95/EU, and changes resulting from it	334
Władysława Łuczka: Ekologiczna gospodarka żywnościowa w województwie wielkopolskim w okresie integracji z Unią Europejską / Ecological food economy in Wielkopolska Voivodeship in the time of accession into the European Union	347
Aleksandra Majda: The analysis of succession strategy, success determinants in Polish family business – case study / Analiza determinant sukcesu strategii sukcesyjnej w polskich przedsiębiorstwach rodzinnych – studium przypadku.....	357
Janusz Majewski: Problem wyceny zapyłania jako usługi środowiskowej / The problem of the valuation of pollination as environment service	369
Arkadiusz Malkowski: Ruch graniczny jako czynnik rozwoju regionu przygranicznego na przykładzie pogranicza zachodniego Polski / Border traffic as a factor in the development of border regions on the example of the borderland of Western Poland.....	378
Grażyna Michalczyk, Agnieszka Zalewska-Bochenko: Platforma e-PUAP jako przykład elektroniczacji usług administracji publicznej dla ludności / e-PUAP as an example of electronic services of public administration for the citizens	390
Danuta Mierzwa, Małgorzata Krotowska: Czynniki ekonomiczno-społeczne integracji poziomej rolników – raport z badań / Economic and social factors of horizontal integration of farmers – study report	399
Karolina Olejniczak: Czynniki rozwoju obszarów funkcjonalnych w świetle badań empirycznych / Factors of functional areas development in the light of empirical research	410
Dorota Pasińska: Polski rynek drobiu po wstąpieniu do Unii Europejskiej / Polish poultry market after the accession to European Union	421
Ewa Polak, Waldemar Polak: Wskaźniki dotyczące zdrowia i opieki zdrowotnej jako mierniki jakości życia w Polsce na tle wybranych państw /	

Indices referring to health care as the measure of life quality in Poland in comparison to selected countries.....	433
Adriana Politaj: Zakłady aktywności zawodowej oraz zakłady pracy chronionej jako pracodawcy osób niepełnosprawnych w Polsce / Vocational development centres and sheltered workshops as employers of handicapped persons in Poland	446
Iwona Pomianek: Klasyfikacja gmin miejsko-wiejskich w Polsce według poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego / Classification of semi-urban communes in Poland by the level of socio-economic development	458
Zdzisław W. Puślecki: Current re-shaping of international business / Obecne zmiany kształtu biznesu międzynarodowego	471
Magdalena Ratalewska: Rozwój sektora kreatywnego gier komputerowych w Polsce / The development of the creative industries sector of computer games in Poland.....	491
Jarosław Ropęga: Czynniki niepowodzeń gospodarczych małych przedsiębiorstw w aspekcie nowego paradygmatu cywilizacyjnego / Failure factors of small enterprises in the context of new paradigm of civilization ...	501
Robert Rusielik: Wykorzystanie alternatywnych indeksów produktywności do pomiaru efektywności rolnictwa w Polsce / Alternative productivity indexes for measuring agricultural efficiency in Poland.....	514
Izabela Serocka: Znaczenie czynników lokalizacji przedsiębiorstw a aktywność władz lokalnych gmin województwa warmińsko-mazurskiego / The importance of business location factors vs. the activity of Warmia and Mazury Voivodeship local authorities.....	524
Katarzyna Smędzik-Ambroży, Joanna Strońska-Ziemiann: Rozwój lokalny na obszarach wiejskich o zróżnicowanym rolnictwie (przypadek podregionu pilskiego na tle sytuacji w Wielkopolsce) / Local development in rural areas with diversified agriculture (the case of pilski subregion on the background of the situation in Wielkopolska).....	538
Karolina Sobczyk, Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Michał Wróblewski: Wykorzystanie środków publicznych w walce z wykluczeniem cyfrowym na poziomie samorządowym / Public funds use against digital exclusion at the level of self-government	550
Michał Świtłyk: Efektywność techniczna gospodarstw mlecznych w Polsce w latach 2009-2011 / Technical efficiency of dairy farms in Poland in 2009-2011.....	561
Dariusz Tłoczyński: Konkurencja pomiędzy przewoźnikami Ryanair i Wizz Air jako element rozwoju polskiego rynku usług transportu lotniczego / Competition between Ryanair and Wizz Air as an element of development of Polish air transport market	570

Weronika Toszewska-Czerniej: Productivity of service delivery process as a factor affecting the level of differentiation / Produktywność procesu usługowego jako czynnik kształtujący poziom zróżnicowania	584
Roman Tylżanowski: Stymulatory procesów transferu technologii w przedsiębiorstwach przemysłowych wysokiej techniki w Polsce / Stimulators of technology transfer processes in high-tech manufacturing sector in Poland	594
Małgorzata Wachowska: Czas pozyskiwania cudzych idei przez przemysł. Doświadczenia Polski / Adoption time of others' ideas by industry. Experience of Poland	606
Agnieszka Werenowska: Kierunki zmian na rynku niskokosztowych linii lotniczych / Directions of changes in the market of low-cost airlines.....	616
Barbara Wieliczko: Wspólna Polityka Rolna a zarządzanie ryzykiem w rolnictwie / Common agricultural policy vs. risk management in agriculture	626
Artur Wilczyński: Progi rentowności w gospodarstwach mlecznych w latach 2013-2020 / Break-even point analysis for dairy farms in 2013-2020	633
Jarosław Wołkonowski: Handel zagraniczny Litwy w latach 2012-2015 a sankcje gospodarcze przeciw Rosji / Lithuanian foreign trade in the years 2012-2015 vs. economic sanctions against Russia	644
Arkadiusz Zalewski: Uwarunkowania regionalnego zróżnicowania poziomu nawożenia mineralnego w Polsce / Determinants of regional differences of level of mineral fertilization in Poland.....	658
Anna Zielińska-Chmielewska, Mirosław Walawski: The use of futures rapeseed contracts exemplified by a trading company in Poland / Zastosowanie kontraktów <i>futures</i> na rzepak przez przedsiębiorstwa handlowe w Polsce	669

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy w Państwa ręce publikację pt. *Polityka ekonomiczna*, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 58 artykułów (w tym 5 w języku angielskim), w których Autorzy prezentują wyniki badań dotyczących zagadnień związanych z funkcjonowaniem współczesnych systemów gospodarczych w zakresie polityki gospodarczej. Tematyka podjęta w artykułach jest stosunkowo szeroka – mieści się w czterech obszarach problemowych. Pierwszy przedstawia rozważania związane z polityką innowacyjną, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej oraz formami współpracy przedsiębiorstw. Drugi obszar dotyczy polityki transportowej, w tym infrastruktury i konkurencji. Trzeci obejmuje opracowania z zakresu polityki społecznej i zdrowotnej państwa – na poziomie zarówno krajowym, jak i lokalnym. Czwartą grupę stanowią artykuły dotyczące rolnictwa, w tym szczególnie wspólnej polityki rolnej i przemian w strukturze agrarnej.

Publikacja przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów zajmujących się w praktyce problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszy zbiór były recenzowane przez samodzielnych pracowników naukowych uniwersytetów, w większości kierowników katedr polityki ekonomicznej. W tym miejscu chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji naukowych.

Jerzy Sokołowski, Grażyna Węgrzyn

Agnieszka Komor

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

e-mail: agnieszka.komor@up.lublin.pl

**WYBRANE UWARUNKOWANIA STRUKTURALNE
DECYZJI LOKALIZACYJNYCH
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW**

**CHOSEN STRUCTURAL CONDITIONS
OF LOCALIZATION DECISIONS CONCERNING
SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES**

DOI: 10.15611/pn.2016.450.26

Streszczenie: Celem pracy jest identyfikacja i analiza wybranych uwarunkowań strukturalnych decyzji lokalizacyjnych podmiotów gospodarczych ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorców. Przedmiotem analiz są uwarunkowania związane z wpływem państwa i organów samorządu terytorialnego na decyzje lokalizacyjne firm. Badania jakościowe obejmowały analizę i ocenę treści stron internetowych instytucji działających na terenie wszystkich województw. Wykazano, że inkubatory (przedsiębiorczości i technologiczne), parki (technologiczne, naukowo-badawcze, przemysłowe, inwestycyjne), specjalne strefy ekonomiczne i klastry stanowią kluczowe elementy struktury instytucjonalnej i wpływają na decyzje lokalizacyjne firm. Ze względu na to, że kreacja i absorpcja innowacji stanowią obecnie podstawowy warunek funkcjonowania i konkurencyjności przedsiębiorstw na globalnym rynku, aktywność państwa i jednostek samorządu terytorialnego powinna zmierzać w kierunku stymulowania proinnowacyjnych działań MSP.

Słowa kluczowe: uwarunkowania lokalizacji przedsiębiorstw, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje okołobiznesowe.

Summary: This paper identifies and examines chosen structural conditions of economic entities' localization decisions especially considering small and midium enterprises. An analysis regards conditions connected with an impact of both state and territorial self governments agencies on firms localization decisions. The qualitative survey covered an analysis and an assessment of the contents placed on Internet web-sides of the institutions acting in every regions. The survey shows that both the incubators (of entrepreneurship and technological ones), parks (technological, research, industrial, investment), Special Economic Zones as well as clusters are the key elements of institutional structure influencing the localization decisions of entrepreneurs. Taking into account the fact that the creation and absorption of innovations constitute the basic condition for enterprises to function and be competitive on the global market, both the state and territorial self-governments units activity should aim at stimulating pro-innovational activities of small and midium enterprises.

Keywords: enterprises' localization conditions, small and midium enterprises, business environment institutions.

1. Wstęp

Wzmagająca się niestabilność i złożoność otoczenia podmiotów gospodarczych, a także zmiany zachodzące w samych przedsiębiorstwach przyczyniają się do wzrostu stopnia złożoności procesu wyboru lokalizacji. Współcześnie główną rolę odgrywają takie czynniki, jak: globalizacja gospodarki, nasilające się umiędzynarodowienie działalności gospodarczej, rozwój współpracy międzynarodowej, narastanie konkurencji, znoszenie barier handlowych, rozwój technologii oraz technik komputerowych. Implikuje to potrzebę przeprowadzania analiz lokalizacyjnych w przedsiębiorstwach w sposób ciągły i na różnych etapach ich funkcjonowania [Wierzbicka 2015]. Istotne znaczenie ma zatem identyfikacja i analiza uwarunkowań lokalizacji przedsiębiorstw. Przez pojęcie uwarunkowań wyboru lokalizacji należy rozumieć różnorodne zjawiska powodujące zmianę walorów lokalizacyjnych w czynniki lokalizacji, a także zjawiska kreujące oraz modyfikujące znaczenie poszczególnych walorów i czynników lokalizacji. Zjawiska te można podzielić na zewnętrzne (związane z otoczeniem przedsiębiorstwa) oraz wewnętrzne (dotyczące podmiotu gospodarczego). Do pierwszej grupy można zaliczyć: uwarunkowania przyrodnicze, społeczno-kulturowe, polityczne, prawno-administracyjne, przestrzenne, ekonomiczne i naukowo-techniczne [Godlewska-Majkowska 2005].

Warto zauważyć, że część uwarunkowań decyzji lokalizacyjnych jest związana z działalnością państwa i jednostek samorządu terytorialnego, która przyczynia się m.in. do tworzenia nowych struktur instytucjonalnych. Struktury te mogą wpływać na podejmowanie decyzji lokalizacyjnych przez podmioty gospodarcze. Powstaje pytanie, w jaki sposób instytucje otoczenia biznesu nowej generacji, współkreowane przez politykę państwa i jednostek samorządu terytorialnego, wspierają decyzje lokalizacyjne przedsiębiorstw.

Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja i analiza wybranych uwarunkowań strukturalnych decyzji lokalizacyjnych podmiotów gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem decyzji małych i średnich przedsiębiorców. Przedmiotem analiz są uwarunkowania związane z wpływem państwa i organów samorządu terytorialnego na decyzje lokalizacyjne firm.

2. Uwarunkowania lokalizacji przedsiębiorstw w świetle wybranych koncepcji teoretycznych

Zmiany zachodzące współcześnie w otoczeniu przedsiębiorstw, kreujące nowe warunki ich funkcjonowania, leżą u podstaw nurtu strukturalnego w teorii lokalizacji

oraz koncepcji nowej geografii ekonomicznej. W koncepcji strukturalnej zakłada się, że w poszczególnych fazach rozwoju gospodarki światowej (klasyczna konkurencja kapitalistyczna, fordyzm, postfordyzm) dominują ustalone warunki brzegowe i koncepcje produkcji, których konsekwencją są określone struktury technologiczne, organizacyjne i lokalizacyjne. Ważną implikacją przestrzenną postfordowskiego modelu produkcji jest istnienie obok siebie zarówno lokalnych, jak i globalnych uwarunkowań lokalizacji, a także przejście od oparcia się na wewnętrznych korzyściach skali integracji pionowej do korzyści zewnętrznych (dezintegracji pionowej). Procesy te prowadzą do wzrostu znaczenia powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami (sieci) oraz przestrzennej koncentracji firm. Korzyści aglomeracji i lokalne warunki z jednej strony otrzymują nowe znaczenie, z drugiej zaś strony rosnącego znaczenia nabiera globalizacja.

Podejście strukturalne podkreśla wpływ globalizacji i umiędzynarodowienia na lokalizację przedsiębiorstw, które powodują dekompozycję łańcucha wartości dodanej. Lokalizacja staje się więc źródłem zmiany w podejściu do zarządzania przedsiębiorstwem – odejście od podziału na fazy produkcji do ujęcia procesowego. Głównymi integratorami są firmy globalne, których działalność polega m.in. na budowaniu strategii globalnych i transnarodowych, czego efektem jest rozwój sieci globalnych i partnerstwa międzynarodowego zarówno w kierunku poziomym, jak i pionowym [Maier, Tödtling 2006]. Warto zauważyć, że globalizacja jest procesem charakteryzującym się zróżnicowaniem przestrzennym. Jej bezpośrednie przyczyny to: przestrzenna reorganizacja produkcji, handlu międzynarodowego i integracja rynków finansowych [Bartels, Buckley, Mariano 2009]. Postępujący proces globalizacji oraz inne zmiany zachodzące w otoczeniu przedsiębiorstw wpływają na zmianę znaczenia poszczególnych czynników lokalizacji [Godlewska 2001; Płaziak, Szymańska 2014].

W podejściu strukturalnym eksponowane są powiązania przedsiębiorstwa na wejściu i na wyjściu (powoduje to m.in. brak samodzielności w podejmowaniu decyzji lokalizacyjnych, bo firma jest uwikłana w sieć powiązań). Nurt ten koresponduje z koncepcją klastrów stworzoną przez M.E. Portera. Podkreślić należy, że grona (klastry) są „częścią modelu wpływu lokalizacji na konkurencję, przedstawianego przez Portera jako diament konkurencyjności” [Olejniczak 2003]. M.E. Porter podkreśla przy tym, że „grona stanowią jeden z wierzchołków rombu (sektory pokrewne i wspomagające), jednakże lepiej traktować je jako przejaw wzajemnych oddziaływań wszystkich czterech wierzchołków” [Porter 2001].

W koncepcji strukturalnej zakłada się, że warunki lokalizacyjne nie są dane, lecz tworzone w procesie produkcji i reprodukcji społecznej. Warunki lokalizacyjne są tworzone przez [Maier, Tödtling 2006]:

- strategii (dużych) przedsiębiorstw, które powodują (np. poprzez swój popyt na określoną siłę roboczą, dostawców, usługi, infrastrukturę) tworzenie odpowiednich struktur;

- konflikty pomiędzy kapitałem i pracą, które wpływają np. na lokalne warunki pracy, wysokość wynagrodzeń, ale także na intensywność i stopień zorganizowania siły roboczej;
- politykę państwa, która odgrywa ważną rolę w tworzeniu warunków lokalizacyjnych poprzez politykę infrastrukturalną i ogólne założenia polityki gospodarczej.

Poszukiwanie nowych źródeł lokalizacji produkcji zaowocowało licznymi modelami i koncepcjami określanymi jako nowa geografia ekonomiczna. W ramach tych koncepcji dokonano m.in. próby definicji motywów wyboru określonej lokalizacji przez firmy z poszczególnych sektorów w ramach zintegrowanej teorii lokalizacji. Kluczowe pytanie związane z podziałem na egzogeniczne i endogeniczne uwarunkowania lokalizacji dotyczy tego, w jakim stopniu o lokalizacji zdecydowały czynniki geograficzne pierwszej natury (warunki naturalne, wyposażenie w zasoby czynników produkcji i wynikające stąd różnice płacowe pomiędzy poszczególnymi obszarami), a w jakim czynniki drugiej natury zidentyfikowane przez nową geografii ekonomiczną. Do czynników drugiej natury zalicza się m.in. dostęp do rynków i wiedzy. Ponadto wśród czynników stanowiących źródła zróżnicowania rozwoju regionalnego wymienia się zasoby infrastruktury społecznej – instytucje i politykę rządu. Przy założeniu, że koncentracja produkcji przyczynia się do wzrostu produktywności, w świetle nowej geografii ekonomicznej wskazano czynniki sprzyjające tej koncentracji, tj. bliskość firm i instytucji implikującą korzyści zewnętrzne o charakterze pieniężnym i niepieniężnym. Korzyści niepieniężne mogą występować w formie: dostępności pracowników o określonych kwalifikacjach, dostępności do usług niehandlowych (mieszkania, usługi komunalne, ochrona środowiska), procesu technologicznego rozlewania się (*spill-over* polegający głównie na przepływie wiedzy), korzystania ze zlokalizowanego przestrzennie postępu wiedzy i techniki w ramach technopoli, parków nauki, parków przemysłowych, systemów innowacyjnych. Jednocześnie można stwierdzić, że do korzyści zewnętrznych aglomeracji zalicza się powstawanie klastrów przemysłowych i innowacyjnych, czemu sprzyjają różne inicjatywy lokalne i regionalne, np. tworzenie parków technologicznych, parków nauki czy regionalnych systemów innowacji. Inicjatywy tego typu wzmacniają wpływ bliskości podmiotów gospodarczych na ich innowacyjność oraz działanie mechanizmu sprzężenia zwrotnego pomiędzy poziomem produktywności i skłonnością do grupowania przedsięwzięć [Zielińska-Głębocka (red.) 2008].

3. Struktury instytucjonalne a lokalizacja MSP

Na rozwój gospodarczy terytorium, w tym na poziom przedsiębiorczości, ma wpływ obecność prawidłowo funkcjonujących instytucji tworzących infrastrukturę wsparcia przedsiębiorczości, wśród których można wymienić m.in.: inkubatory (przedsiębiorczości i technologiczne), parki (technologiczne, naukowo-badawcze, przemysłowe, inwestycyjne), ośrodki szkoleniowo-doradcze, centra transferu technologii,

instytucje finansowe (np. lokalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych), izby gospodarcze, stowarzyszenia oraz agencje rozwoju. Należy stwierdzić, że struktura instytucjonalna może być rozumiana jako [Chądzyński, Nowakowska, Przygodzki 2012]:

- instytucje publiczne – władze publiczne różnych szczebli, publiczne szkoły wyższe,
- instytucje publiczno-prywatne – agencje rozwoju regionalnego,
- instytucje pozarządowe sektora obywatelskiego – fundacje i stowarzyszenia wspomagające rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne, ośrodki szkoleniowo-doradcze,
- stowarzyszenia sektora prywatnego – izby rzemieślnicze, stowarzyszenia zawodowe,
- instytucje prywatne – organizacje gospodarcze, banki, instytucje ubezpieczeniowe, fundusze *venture capital*.

Szczególnie istotne jest wsparcie instytucjonalne dla małych i średnich przedsiębiorstw, które, działając samotnie w warunkach nieustannie zmieniającego się otoczenia, mogą mieć trudności z osiągnięciem i utrzymaniem przewagi konkurencyjnej. Rola wsparcia instytucjonalnego dla MSP jest związana nie tylko ze znaczeniem tego typu podmiotów w gospodarce narodowej w Polsce¹, lecz także z ich specyfiką. Do specyficznych cech małych i średnich przedsiębiorstw można zaliczyć: ograniczoną liczbę rodzajów działalności, ograniczone możliwości rozwoju i źródła zasilania (m.in. finansowego) oraz możliwości kadrowe, brak administracyjnych procedur, technik i środków kontroli pozycji strategicznej, zdolność do szybkiego reagowania na zmiany otoczenia, mało skomplikowaną i niesformalizowaną strukturę przedsiębiorstwa, niezależność ekonomiczną i prawną. Ponadto działalność MSP zdominowana jest przez osobowość przedsiębiorcy, udziały w firmie należą do kilku założycieli firmy, a także występują ścisłe i niesformalizowane kontakty między kierownictwem przedsiębiorstwa i współpracownikami [Poznańska, Schulte-Zurhausen 1994].

Z. Ziolo twierdzi, że kształtowanie się przedsiębiorstwa przemysłowego, różnych form koncentracji przemysłu i obszarów przemysłowych jest procesem dynamicznym, na który wpływają impulsy płynące z otoczenia (innych przedsiębiorstw przemysłowych, pozaprzemysłowych podmiotów gospodarczych i instytucji) oraz z uwarunkowań wewnętrznych [Ziolo 2008]. Podobnego zdania jest M. Zajdel, który stwierdza, że zmiany struktur są rezultatem oddziaływania różnorodnych czynników ekonomicznych i pozaekonomicznych, w tym działań władzy (szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego) oraz innych podmiotów. Działania te, mają-

¹ Według danych GUS małe i średnie przedsiębiorstwa w 2013 r. w Polsce stanowiły 99,8% wszystkich podmiotów gospodarczych, zatrudniały 6,2 mln osób (co odpowiadało udziałowi w liczbie pracujących w przedsiębiorstwach w Polsce na poziomie 69%) oraz generowały 48,5% polskiego PKB [Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2015].

ce na celu rozwój pewnych elementów zastanej struktury, stanowią wyraz polityki strukturalnej [Zajdel 2001-2002]. Polityka przekształceń strukturalnych może być odnoszona do gospodarki narodowej jako całości oraz do jednostek przestrzennych niższych szczebli taksonomicznych, np. regionów. Są to przekształcenia strukturalne dotyczące układu przestrzennego gospodarki. Zagadnieniami tego typu zajmuje się polityka regionalna – zarówno na poziomie UE, krajowym (polityka interregionalna – międzyregionalna), jak i wewnętrznym (polityka intraregionalna – wewnątrzregionalna)². Region stanowi obecnie płaszczyznę styku polityki krajowej i unijnej z działaniami stanowiącymi domenę samorządu regionalnego i lokalnego. Z uwagi na powyższe polityka strukturalna stanowi zagadnienie złożone i trudne do interpretacji, jednak wydaje się ono ważne ze względu na efekty w postaci konkretnych przedsięwzięć w skali poszczególnych gmin, powiatów i całego kraju [Przybyła 2010].

Należy podkreślić, że kluczową siłą napędową zmian w strukturze gospodarczej stanowi postęp technologiczny. Stopień koncentracji przestrzennej sektorów oraz lokalizacja działalności ulegają zmianie. We współczesnej gospodarce można zauważyć tendencje do wzrostu znaczenia aglomeracji i sektorowych koncentracji [Brodzicki, Kuczewska (red.) 2012]. Dla wsparcia działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw ważne znaczenie ma infrastruktura instytucjonalna ze względu na minimalizowanie ryzyka tego typu działalności. Można przyjąć, że skuteczność zarządzania innowacjami przez MSP zależy od aktywności instytucji wspierających ich innowacyjność. Ponadto jednym z ważnych mechanizmów wewnętrznych systemu innowacji jest proces interaktywnego uczenia się, tj. proces uczenia się między podmiotami uczestniczącymi w procesie innowacyjnym. W sposób szczególny dotyczy to MSP, które ze względu na wysokie tempo zmian technologicznych oraz na ograniczenia finansowe posiadają stosunkowo niewielkie możliwości prowadzenia prac badawczo-rozwojowych [Łaźniewska, Gorynia 2012].

Warto podkreślić, że istnieją różnice pomiędzy krajami w zakresie siły generowania wiedzy, w łatwości komercjalizacji wiedzy (przedsiębiorczość, *spin-off*, powiązania pomiędzy uczelniami a przemysłem itp.) oraz w wielości i jakości organizacji pośredniczących. Istotną rolę odgrywa tu jakość edukacji i szkół, elastyczność rynków pracy i system finansowania (*venture capital*). Warunki innowacji różnią się także między regionami w państwach, co powoduje występowanie różnych typów regionalnych systemów innowacji (RSI). Prawidłowo funkcjonujący RSI zakłada dobrze rozwinięte organizacje wiedzy, klastry i wzajemne powiązania w regionie i poza nim [Tödtling, Asheim, Boschma 2013]. Badania wykazują, że cechy regionalnych systemów innowacji (np. gęstość organizacji wiedzy i edukacji, jakość podaży

² Polityka interregionalna stanowi zespół działań władz centralnych wobec wszystkich lub wybranych regionów kraju; polityka intraregionalna to zespół działań władz publicznych szczebla regionalnego mający na celu ukształtowanie na jego terenie określonych procesów gospodarczych [Szlachta 1996].

wiedzy, stopień rozwoju sieci pomiędzy odpowiednimi aktorami RSI) znajdują odzwierciedlenie w regionalnych wzorcach innowacji. Wyższa jakość RSI stymuluje tworzenie i absorpcję innowacji produktowych; przy niższej jakości powstają raczej innowacje marketingowe i organizacyjne. W celu wzmocnienia konkurencyjności poprzez innowacje należy podejmować działania mające na celu rozwój zasobów ludzkich, poprawę jakości szkolnictwa wyższego, ułatwianie tworzenia sieci podmiotów międzysektorowych, wspieranie budowy klastrów [Tödtling i in. 2013].

Czynnikami stymulującymi rozwój sieci są innowacje oraz aktywna postawa władz publicznych mająca na celu rozwój nauki, badań, doskonalenie kadr czy stosowanie wysokiej techniki. Postępująca globalizacja, duże i skokowe zmiany, niepewność, turbulencja, szybki wzrost różnych transakcji, postępujące różnicowanie produktów i usług wymusiły elastyczność zachowań podmiotów, która stanowi cechę współpracy sieciowej [Korenik 2011]. Należy zwrócić uwagę, że małe i średnie przedsiębiorstwa charakteryzują się znacznym poziomem elastyczności i operatywności w działaniach rynkowych. Stosunkowo chętnie przyjmują strategię współpracy, zwłaszcza w tych segmentach rynku, gdzie nie są w stanie konkurować (zostają kooperantami lub podwykonawcami produktów lub usług dla podmiotów cechujących się najczęściej większą skalą działalności) [Woźniak (red.) 2008].

Dlatego też tworzenie nowych struktur stymulujących lokalizację małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa szczególnie ważną rolę w kontekście wspierania rozwoju podmiotów gospodarczych, które będą w stanie spełnić wymagania dużych inwestorów (w tym zagranicznych), jako ich poddostawcy. Wykorzystanie potencjalnych korzyści płynących z bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) przez kraj/region goszczący nie jest procesem automatycznym – ich transfer i absorpcja zależy zarówno od specyfiki inwestycji, jak i specyfiki kraju przyjmującego. Szczególnie ważne jest istnienie przeszkolonych pracowników, funkcjonowanie klastrów oraz konkurencyjność lokalnych producentów. Zwiększenie świadomości dotyczącej potrzeby wzrostu transferu technologii i korzyści z BIZ stanowi jeden z czynników implikujących wykorzystanie poszczególnych narzędzi w polityce państwowej. Należy do nich zwiększenie efektywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw w celu produkowania towarów spełniających standardy jakości spółek zagranicznych i ich wymagania cenowe. Istotną rolę odgrywa w tym kontekście opracowywanie programów do tworzenia powiązań między firmami krajowymi i zagranicznymi, m.in. poprzez realizację programów ukierunkowanych na gromadzenie informacji i kontaktów. Inne działania mogą polegać na określaniu wymagań dla inwestycji zagranicznych, np. w celu wykorzystania potencjału rodzimych MSP [ECLAC 2007]. Warto zauważyć, że z powodu coraz większego umiędzynarodowienia działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstwa wielonarodowe są postrzegane jako centralni uczestnicy krajowych systemów innowacji i jako katalizator modernizacji w globalnych łańcuchach wartości. Ważna rola polityki to również skuteczne dotarcie z przekazem do inwestorów planujących działalność badawczo-rozwojową [Guimón 2008].

Biorąc powyższe pod uwagę, można stwierdzić, że państwo i jednostki samorządu terytorialnego, tworząc odpowiednie warunki instytucjonalne stanowiące ułatwienie dla MSP w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz jej rozwoju opartego na innowacjach, przyczyniają się do zmniejszenia ryzyka i w sposób aktywny wpływają na decyzje lokalizacyjne przedsiębiorców.

4. Elementy struktury instytucjonalnego wsparcia MSP w Polsce

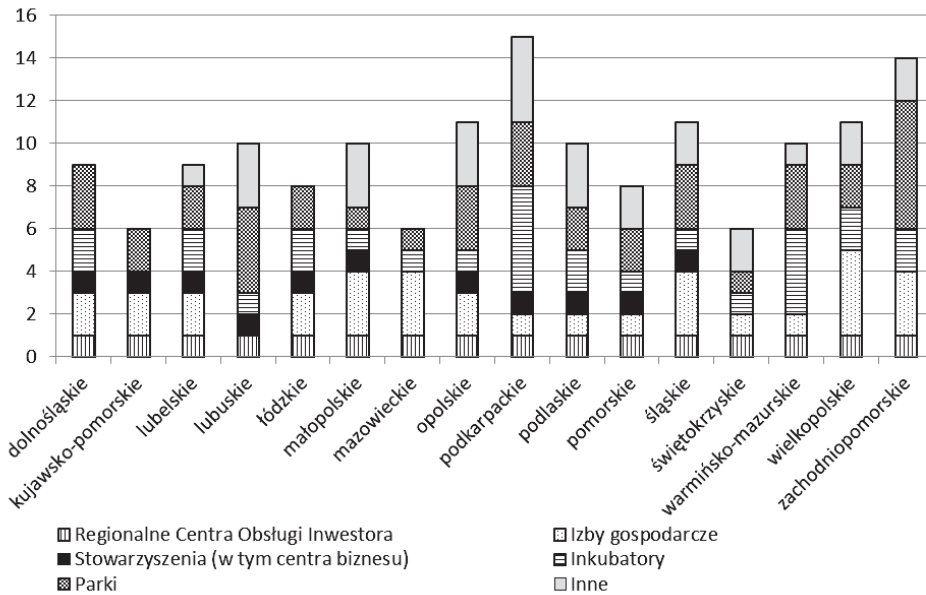
W niniejszym opracowaniu badaniami objęto łącznie 154 instytucje okołobiznesowe działające na terenie wszystkich województw (rys. 1). Dobór próby badawczej miał charakter celowy i obejmował najbardziej aktywne podmioty funkcjonujące w poszczególnych województwach³. Przedmiotem badań jakościowych była identyfikacja i ocena zakresu wsparcia oferowanego przedsiębiorcom i inwestorom przez instytucje otoczenia biznesu na podstawie analizy i oceny treści zamieszczonych na ich stronach internetowych.

W grupie badanych instytucji najliczniej reprezentowane były parki (technologiczne, naukowo-badawcze, przemysłowe, inwestycyjne) – łącznie 40 podmiotów. Analizie poddano ofertę 31 izb gospodarczych, 28 inkubatorów (technologicznych oraz przedsiębiorczości), 16 regionalnych centrów obsługi inwestora (RCOI) oraz 11 stowarzyszeń. Wśród innych badanych jednostek wyróżnić można m.in. centra transferu technologii, ośrodki doradztwa, instytucje finansowe, agencje rozwoju. Ponadto badaniom poddano inne instytucje działające w ramach wymienionych podmiotów, m.in. laboratoria badawcze, centra przetwarzania danych, specjalne strefy ekonomiczne i klastry.

W toku badań wykazano zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego oraz państwa w tworzenie i wspieranie działalności instytucji okołobiznesowych. Rozwój nowoczesnych struktur instytucjonalnych owocuje kreowaniem korzystnych warunków funkcjonowania dla małych i średnich przedsiębiorstw, co stanowi istotne uwarunkowanie ich decyzji lokalizacyjnych. Usługi oferowane przez instytucje otoczenia biznesu ułatwiają tworzenie i działalność przedsiębiorstw, wpływają na możliwość pozyskiwania, przechowywania i dzielenia się wiedzą, przyczyniają się do tworzenia powiązań pomiędzy partnerami (np. w postaci klastrów). Można stwierdzić, że działania te stymulują wzrost innowacyjności i konkurencyjności MSP.

Wsparcie w zakresie rozpoczęcia działalności małe i średnie przedsiębiorstwa mogą znaleźć m.in. w inkubatorach, parkach oraz w specjalnych strefach ekonomicznych (SSE) oferujących możliwość wynajmu na warunkach preferencyjnych powierzchni, np. biurowej, magazynowej, laboratoryjnej, hal produkcyjnych, terenów inwestycyjnych, oraz szeroki zakres usług dla przedsiębiorców. Stanowi to istotny impuls do podjęcia decyzji lokalizacyjnych dla MSP, działających często w warunkach ograniczonych możliwości pozyskania źródeł finansowania, wpływa-

³ Identyfikacji tego typu instytucji dokonano przy współudziale ekspertów z Departamentu Rozwoju Regionalnego Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Rys. 1. Instytucje otoczenia biznesu objęte badaniem w 2015 r. według województw

Źródło: opracowanie własne.

jący na wysokość kosztów działalności gospodarczej (co implikuje możliwość powstawania przewagi konkurencyjnej opartej na strategii przywództwa kosztowego). W ten sposób aktywna polityka władz w zakresie wspierania przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy przyczynia się do podejmowania decyzji lokalizacyjnych na bazie nowych czynników lokalizacji.

W ramach badań stwierdzono, że pomoc publiczna może wpływać na lokalizację MSP również poprzez stymulowanie rozwoju sieci współpracy i klastrów, co sprzyja innowacyjności podmiotów gospodarczych uczestniczących w tego typu strukturach. Wzrost innowacyjności przyczynia się do uzyskania przewagi konkurencyjnej opartej na strategii przywództwa kosztowego lub dyferencjacji. Państwo i jednostki samorządu terytorialnego mogą stymulować powiązania pomiędzy podmiotami, np. poprzez wdrażanie polityki opartej na klastrach, która jest realizowana na różnych szczeblach administracji publicznej (regionalnym, narodowym i międzynarodowym).

Lokalizacja przedsiębiorstwa na terenie działania parków, inkubatorów i SSE również ułatwia przepływ wiedzy i wspiera innowacyjność przedsiębiorstw. Podmioty gospodarcze cechujące się mniejszą skalą działalności mają często trudności w kreacji i absorpcji innowacji ze względu na ograniczenia finansowe i kapitałowe oraz szybkie tempo zmian technologicznych. Uczestnictwo w strukturach proinnowacyjnych powstających z inicjatywy władz publicznych, np. klastrach, inkubato-

rach przedsiębiorczości, parkach czy SSE, znacznie zmniejsza ryzyko działalności innowacyjnej. Państwo i jednostki samorządu terytorialnego mogą również wpływać na lokalizację pożądanych rodzajów działalności na poszczególnych terenach poprzez dostosowaną branżowo ofertę instytucji, tworzącą strukturę przestrzenną dopasowaną do specyfiki regionów i ich planowanej ścieżki rozwojowej (np. na bazie zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji). Przykładem tego typu instytucji jest Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS [AEROPOLIS (2016)]. Jest to park branżowy mający podtrzymywać tradycje przemysłu lotniczego w regionie, w którym lotnictwo i kosmonautyka stanowi inteligentną specjalizację wiodącą [*Regionalna Strategia Innowacji...* 2015].

Jednym z elementów struktury instytucjonalnej wspierającej decyzje lokalizacyjne przedsiębiorstw są inkubatory przedsiębiorczości i technologiczne, które mogą być tworzone m.in. przez jednostki samorządu terytorialnego lub organizacje pozarządowe. Celem działalności inkubatorów jest wsparcie przedsiębiorców rozpoczynających prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Oferta inkubatorów zazwyczaj obejmuje m.in. wynajęcie powierzchni biurowej i produkcyjnej na korzystnych warunkach finansowych oraz usługi doradczo-szkoleniowe. Obecnie można zaobserwować tendencję działania inkubatorów w ramach parków, a także powiązania tego typu struktur z włączeniem części terenów parku w obszar specjalnej strefy ekonomicznej. Pojawiają się również inicjatywy dołączenia do wymienionych struktur oferty klastra lub inicjatywy klastrowej. W ten sposób kreowana jest w konkretnym miejscu struktura instytucjonalna oferująca kompleksową pomoc dla przedsiębiorców, która może stanowić istotny czynnik wspierający ich decyzje lokalizacyjne.

Jako przykład dobrych praktyk w tym zakresie można podać powiązanie funkcji parku z funkcją inkubacyjną na terenie Dolnośląskiego Parku Innowacji i Nauki. W ramach parku działa Klaster Innowacyjnych Technologii w Wytwarzaniu (Klaster CINNOMATECH). W skład klastra wchodzi ponad 60 przedsiębiorstw z sektora MSP, instytucje z branży finansowej, usług informatycznych, prawnych, marketingowych i doradczych w obszarze projektowania procesów technologicznych, doboru narzędzi oraz optymalnego zużycia energii elektrycznej. W ramach parku przedsiębiorstwa mogą lokować swoją działalność m.in. w Inkubatorze Technologicznym oraz w Inkubatorze Przedsiębiorczości [DPIN (2016)]. Innym przykładem dobrych praktyk jest połączenie oferty parku z możliwością skorzystania z udogodnień oferowanych przez specjalne strefy ekonomiczne⁴, a także z funkcją inkubacyjną i usługami laboratoriów badawczych. Tego typu ofertą dysponuje np. Park Naukowo-Technologiczny w Ełku. Na terenie parku działa m.in. Inkubator

⁴ Specjalne strefy ekonomiczne funkcjonują według Ustawy z 20 października 1994 r. o Specjalnych Strefach Ekonomicznych [Ustawa... 1994]. Inwestorzy ulokowani na terenie SSE mogą skorzystać z udogodnień dotyczących korzyści fiskalnych, przedsiębiorcy mogą otrzymać ulgi związane z przyspieszoną amortyzacją środków trwałych bądź zaliczeniem wydatków inwestycyjnych do kosztów uzyskania przychodów.

Przedsiębiorczości, Inkubator Technologiczny, Laboratorium Mikrobiologicznego Badania Żywności, a tereny inwestycyjne parku zostały włączone w obszar Podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ełku [TECHNOPARK (2016)].

Warto podkreślić, że inicjatywy tworzenia parków w Polsce pochodzą najczęściej ze strony władz samorządowych, które nawiązują współpracę z lokalnymi ośrodkami naukowymi i firmami prywatnymi. W ostatnich latach powstają również parki komercyjne. Są one zakładane przez firmy prywatne, które czerpią zyski z zarządzania parkiem, wynajmu nieruchomości czy usług dodatkowych (np. YouNick – dotychczas Nickel Technology Park Poznań – pierwszy w Polsce prywatny park technologiczny) [YOUNICK (2016)].

5. Zakończenie

Tworzenie przez państwo oraz jednostki samorządu terytorialnego korzystnych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw poprzez rozwój nowoczesnych struktur instytucjonalnych stymuluje organizację i przestrzenne rozmieszczenie przedsiębiorczości. Ważne znaczenie ma możliwość skorzystania na preferencyjnych warunkach z oferty wynajmu powierzchni potrzebnej do prowadzenia działalności gospodarczej oraz z oferty terenów inwestycyjnych. Wpływa to na obniżenie kosztów działalności gospodarczej i daje możliwość uzyskania przewagi konkurencyjnej opartej na strategii przywództwa kosztowego. Z takiej możliwości mogą skorzystać przedsiębiorcy, którzy podjęli decyzję o lokalizacji swojej działalności na terenie parków, specjalnych stref ekonomicznych oraz inkubatorów.

Biorąc pod uwagę fakt, że kreacja i absorpcja innowacji stanowią obecnie podstawowy warunek funkcjonowania i konkurencyjności przedsiębiorstw na globalnym rynku, aktywność państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego powinna zmierzać w kierunku stymulowania proinnowacyjnych działań MSP. Potrzebują one w sposób szczególny wsparcia zewnętrznego w tym zakresie ze względu na istotne ograniczenia finansowe, szybkość zmian technologicznych oraz stosunkowo wysoki poziom ryzyka działalności innowacyjnej. Wsparcie tego typu oferowane jest przedsiębiorstwom zlokalizowanym na terenie działania klastrów, parków, inkubatorów oraz SSE. Tworzenie przez władze różnych szczebli taksonomicznych korzystnych warunków do rozwoju aktywności innowacyjnej MSP spowoduje wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw (na bazie strategii przywództwa kosztowego lub dyferencjacji), a co za tym idzie, konkurencyjności pośredniej jednostek przestrzennych, na terenie których są one zlokalizowane. Jest to szczególnie istotne ze względu na rolę MSP w gospodarce narodowej.

Parki, klastry, inkubatory i specjalne strefy ekonomiczne są instytucjami związanymi z pomocą publiczną, oferującymi przedsiębiorcom szereg korzyści i ułatwień w prowadzeniu działalności gospodarczej, stymulującymi powstawanie sieci powiązań na danym terytorium, ułatwiający transfer wiedzy i innowacji. Ich umiejscowienie powinno wykorzystywać specyficzne cechy regionu i wspie-

rać zmiany prowadzące do powstania efektywnych struktur gospodarczych w regionach. Lokalizacja opisanych powyżej instytucji tworzy strukturę przestrzenną, która ze względu na oferowanie licznych korzyści wspomaga decyzje lokalizacyjne przedsiębiorców, w tym reprezentujących sektor małych i średnich przedsiębiorstw.

Inkubatory (przedsiębiorczości i technologiczne), parki (technologiczne, naukowo-badawcze, przemysłowe, inwestycyjne), specjalne strefy ekonomiczne i klastry stanowią kluczowe elementy struktury instytucjonalnej stymulującej decyzje lokalizacyjne przedsiębiorców. Aktywna polityka władz publicznych w zakresie tworzenia tego typu struktur przyczynia się do podejmowania decyzji lokalizacyjnych przez małe i średnie przedsiębiorstwa na bazie nowych czynników lokalizacji.

Literatura

- AEROPOLIS, (2016), *Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS*, www.aeropolis.com.pl, (04.05.2016.).
- Bartels F.L., Buckley P., Mariano G., 2009, *Multinational Enterprises' Foreign Direct Investment Location Decisions within The Global Factory*, Research and Statistics Branch, Working Paper 04/2009, United Nations Industrial Development Organization, Vienna.
- Brodzicki T., Kuczevska J. (red.), 2012, *Klastry i polityka klastrowa w Polsce. Konkurencyjność przedsiębiorstw, sektorów i regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., 2012, *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa.
- DPIN, (2016), Dolnośląski Park Innowacji i Nauki, www.dpin.pl/ (04.05.2016.).
- ECLAC, 2007, *Active policies for attracting foreign direct investment: International experiences and the situation in Latin America and the Caribbean*, [w:] *Foreign Investment in Latin America and the Caribbean 2006*, Economic Commission for Latin America and the Caribbean, Santiago, Chile.
- Godlewska H., 2001, *Lokalizacja działalności gospodarczej. Wybrane zagadnienia*, WSHiFM, Warszawa.
- Godlewska-Majkowska H., 2005, *Uwarunkowania decyzji lokalizacyjnych*, Zeszyty Naukowe WSM w Warszawie, Warszawa.
- Guimón J., 2008, *Government strategies to attract R&D-intensive FDI*, OECD Global Forum on International Investment, Paris.
- Korenik S., 2011, *Region ekonomiczny w nowych realiach społeczno-gospodarczych*, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa.
- Łaźniewska E., Gorynia M., 2012, *Konkurencyjność regionalna. Konceptcje–strategie–przykłady*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Maier G., Tödting F., 2006, *Regional- und Stadtökonomik. Standorttheorie und Raumstruktur*, Springer, Wien-New York.
- Olejniczak K., 2003, *Apetyt na grona? Konceptcja gron oraz konceptcje bliskoznaczne w teorii i praktyce rozwoju regionalnego*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2(12), s. 55-76.
- Płaziak M., Szymańska A.I., 2014, *Rola nowoczesnych czynników lokalizacji w procesie decyzyjnym przedsiębiorstw na przykładzie firm sektora budowlanego*, *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, nr 28, s. 144-161.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2015, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2014*, PARP, Warszawa.

- Porter M.E., 2001, *Porter o konkurencji*, PWE, Warszawa.
- Poznańska K., Schulte-Zurhausen M., 1994, *Kryteria klasyfikacji małych i średnich przedsiębiorstw*, Przegląd Organizacji, nr 2, s. 24-27.
- Przybyła K., 2010, *Wpływ Specjalnych Stref Ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Wrocław.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)*, 2015, Rzeszów.
- Szlachta J., 1996, *Główne problemy polityki rozwoju regionalnego Polski na przełomie XX i XXI wieku*, [w:] *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski*, Wydawnictwo Fridrich Ebert-Stiftung, Warszawa.
- TECHNOPARK, (2016), *Park Naukowo-Technologiczny w Elku*, <http://technopark.elk.pl> (04.05.2016.).
- Tödting F., Asheim B., Boschma R., 2013, *Knowledge sourcing, innovation and constructing advantage in regions of Europe*, *European Urban and Regional Studies*, 20(2), s. 161-169.
- Tödting F., Skokan K., Höglinger Ch., Rumpel P., Grillitsch M., 2013, *Innovation and knowledge sourcing of modern sectors in old industrial regions: comparing software firms in Moravia-Silesia and Upper Austria*, *European Urban and Regional Studies*, 20(2), s. 188-205.
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, DzU 1994, nr 123, poz. 600 ze zm.
- Wierzbicka W., 2015, *Czynniki lokalizacji przedsiębiorstw w warunkach zmienności otoczenia*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*, Seria: Administracja i Zarządzanie, nr 106, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Siedlce, s. 239-250.
- Woźniak M.G. (red.), 2008, *Spójność ekonomiczna a modernizacja regionów transgranicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- YOUNICK, (2016), YouNick (Nickel Technology Park Poznań), <http://younick.pl/pl/place-to-create>, (04.05.2016.).
- Zajdel M., 2001-2002, *Istota i zakres polityki strukturalnej (wybrane zagadnienia)*, *Polityka Gospodarcza*, nr 5- 6, s. 362-371.
- Zielińska-Głębocka A. (red.), 2008, *Lokalizacja przemysłu a konkurencyjność polskich regionów (w kontekście integracji europejskiej)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Zioło Z., 2008, *Problemy badawcze struktury przestrzennej przemysłu*, *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, nr 11, s. 9-25.